

Tēze. Par darījuma dalībnieku labticību un nelabticību, ja darījums noslēgts prāvas laikā.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2006.gada 18. janvāra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 14

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts paplašinātā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators M.Dudelis,
senators O.Druks-Jaunzemis,
senators I.Fridrihsons,
senators R.Namatēvs,
senators I.Z.Šepteris,
senatore E.Vernuša,
senatore M.Zāģere,

piedaloties advokātiem S.Petrovičam, U.Ūsiņam un A.T. piln.pārstāvim A.D.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja atbildētāju G.un G.G. un atbildētājas A.T. pilnvarotā pārstāvja A.D. kasācijas sūdzības par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2005.gada 14.septembra spriedumu J.K. prasībā pret G.G., G.G. un A.T. par dāvinājumu un pirkumu līgumu atcelšanu un zemesgrāmatu ierakstu dzēšanu.

Noklausījies senatora I.Fridrihsona ziņojumu, advokāta U.Ūsiņa paskaidrojumus, ka atbildētāju G.G. un G.G. kasācijas sūdzība apmierināma, atbildētājas A.T. pārstāvja A.D. paskaidrojumus, ka viņa kasācijas sūdzība apmierināma, un advokāta S.Petroviča paskaidrojumus, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

2000.gada 3.oktobrī G.G. apņēmies samaksāt J.K. līdz 2001.gada 31.martam pēc tratas (pārvedu vekselis) Ls 10415.

Samaksa pēc vekseļa, termiņam iestājoties, nav veikta, tādēļ J.K. 2001.gada 12.jūnijā tika iesniedzis pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi G.G..

Talsu rajona tiesa 2001.gada 28.maijā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 405.pantu, J.K. pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi apmierinājusi.

Ar Talsu rajona tiesas 2001.gada 30.augusta lēmumu J.K. izsniegts atpakaļ izpildu dokuments, atsaucoties uz zvērinātas tiesu izpildītājas Lilitas Vales 2001.gada 29.augustā sastādītajā aktā konstatētajiem apstākļiem par piedziņas neiespējamību.

2000.gada 27.decembrī G.G. un G.G. noslēguši dāvinājuma līgumu, saskaņā ar kuru G.G. dāvinājis dēlam G.G. zemesgrāmatās neregistrētu – 28.dzīvokļa īpašumu, kas atrodas Talsu rajona Mērsraga pagasta „[..]” (191.lpp.).

2001.gada 12.janvārī G.G. un G.G. noslēguši dāvinājuma līgumu, saskaņā ar kuru G.G. dāvinājis G.G. zemesgrāmatās nostiprinātu nekustamu īpašumu „[..]”, kas atrodas Talsu rajona Mērsraga pagastā (192.lpp.).

2002.gada 10.janvārī J.K. cēlis tiesā prasību pret G.G. un G.G. par dāvinājuma līgumu atcelšanu un ierakstu dzēšanu zemesgrāmatās, norādīdams, ka G.G. joprojām nav izpildījis saistības pret prasītāju, kuras uzņēmies ar pārvedu vekseli. Atdāvinot savam dēlam G.G. dzīvokli un zemi 0,22 ha platībā līdz tratas maksāšanas termiņa dienai, G.G. rīkojies pretēji labai ticībai. Noslēdzot dāvinājuma līgumus ar savu dēlu, atbildētājs apzinājies šo darījumu mērķi - apiet likumu, līdz ar to līgumi atzīstami par spēkā neesošiem.

Turklāt saskaņā ar Civillikuma 1927.pantu par starp G.G. un G.G. noslēgtā dāvinājuma līguma priekšmetu atzīstama tikai tā manta, ciktāl no tās atvilkti dāvinātāja parādi. Tā kā G.G. nav līdzekļu parāda dzēšanai un parādsaistības pastāvējušas jau dāvināšanas brīdī, piedziņa atbilstoši minētā panta nosacījumiem vēršama pret dāvanu un, proti, apdāvinātā nekustamajiem īpašumiem.

2002.gada 21.martā G.G. un A.T. noslēguši pirkuma līgumu, saskaņā ar kuru G.G. pārdevis A.T. vienu domājamo pusi no viņam Talsu rajona Mērsraga pagastā esošā un piederošā nekustamā īpašuma „[..]” (176.lpp.).

2002.gada 23.martā G.G. un A.T. noslēguši pirkuma līgumu, saskaņā ar kuru G.G. pārdevis viņam vēl piederošo vienu domājamo pusi no Talsu rajona Mērsraga pagastā esošā nekustamā īpašuma „[..]” (177.lpp.).

2002.gada 23.martā G.G. un A.T. noslēguši pirkuma līgumu, saskaņā ar kuru G.G. pārdevis A.T. viņam piederošo 28.dzīvokļa īpašumu, kas atrodas Talsu rajona Mērsraga pagasta „[.]” (177.a lpp.).

Minētie nekustamie īpašumi 2002.gada 26.martā reģistrēti zemesgrāmatās kā piederoši A.T.

2002.gada 27.maijā J.K. iesniedzis prasības pieteikuma papildinājumus – prasību pret G.G., G.G. un A.T., lūdzot atcelt arī 2002.gada 21.martā un 23.martā starp G.G. un A.T. noslēgtos pirkuma līgumus un dzēst ierakstus Talsu zemesgrāmatas nodaļas Mērsraga pagasta zemesgrāmatu nodaļījumā Nr. 481-28 un Nr. 151 par A.T. īpašuma tiesībām uz 28.dzīvokļa īpašumu „Dzintarzemēs” un nekustamo īpašumu „[.]” un par G. un G.G. īpašuma tiesībām uz minētajiem nekustamajiem īpašumiem.

Ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 14.oktobra spriedumu J.K. prasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar G.G. un G.G. apelācijas sūdzību un A.T. pārstāvja A.D. apelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2004.gada 14.septembrī J.K. prasību pret G.G., G.G. par 2000.gada 27.decembra un 2001.gada 12.janvāra dāvinājuma līgumu atcelšanu, starp G.G. un A.T. 2002.gada 21., 23.martā noslēgto pirkuma līgumu atcelšanu, zemesgrāmatu tiesneša lēmumu atcelšanu un zemesgrāmatu ierakstu dzēšanu noraidījusi.

Par šo spriedumu J.K. pilnvarojumā kasācijas sūdzību tika iesniedzis S.P., lūdzot atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu, un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2005.gada 12.janvāra spriedumu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 14.septembra spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2005.gada 14.septembrī J.K. prasību apmierinājusi daļēji: nospriedusi vērst piedziņu pēc 2000.gada 3.oktobrī G.G. izdotā J.K. pārvedu vekseļa Ls 10415 apmērā uz nekustamo īpašumu Nr. 28, kopīpašuma „[.]” 18/1000 domājamām daļām un Talsu rajona Mērsraga pagasta „[.]” esošo nekustamo īpašumu – zemes gabalu 0,22 ha platībā. Tiesa dzēsusi ierakstus Talsu rajona zemesgrāmatas Mērsraga pagasta zemesgrāmatu nodaļījumos Nr. 481-28 un Nr. 151 par A.T. īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu Nr. 28, kopīpašuma „[.]”18/1000

domājamām daļām un Talsu rajona Mērsraga pagasta „[.]” esošo nekustamo īpašumu – zemes gabalu 0,22 ha platībā, dzēšot arī ierakstus šajos nodalījumos par G.G. īpašuma tiesību izbeigšanu.

Tiesa noraidījusi prasību par dāvinājuma un pirkuma līgumu atcelšanu un G.G. īpašuma tiesību dzēšanu uz dzīvokļa īpašumu Nr. 28 „[.]” un Talsu rajona Mērsraga pagastā esošo nekustamo īpašumu „[.]”.

Kasācijas sūdzībā G.G. un G.G. lūdz atcelt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2005.gada 14.septembra spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Prasītājs neesot prasījis apmierinājumu no dāvanas saskaņā ar Civillikuma 1927.pantu, tādēļ tiesa, apmierinot šādā formulējumā faktiski neceltu prasību, pārkāpusi Civilprocesa likuma 9.pantā noteikto pušu līdztiesības principu un 10.pantā noteikto sacīkstes principu. Līdz 2001.gada 3.aprīlim G.G. nepastāvēja parāda saistība J.K. un tādēļ līdz 2001.gada 3.aprīlim G.G. saskaņā ar Civillikuma 1036.pantu bija pilnīgas varas tiesības par savu īpašumu bez jebkādiem aprobežojumiem.

Kasācijas sūdzībā atbildētājas A.T. pilnvarojumā A.D. lūdz atcelt Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2005.gada 14.septembra spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Tiesa pamatoti konstatējusi, ka J.K. nav bijis viņa apstrīdēto darījumu dalībnieks un strīdus lietu īpašnieks, tādēļ prasību noraidījusi. Tajā pašā laikā tiesa ieraksta dzēšanu par A.T. īpašuma tiesībām pamatojusi ar atsauci uz Civillikuma 1055.pantu, kādu iespējams piemērot tikai un vienīgi īpašuma prasības sakarā. Vienlaicīgi tiesa, neatceļot darījumus, uz kuru pamata A.T. nostiprinātas īpašuma tiesības zemesgrāmatā, dzēsusi zemesgrāmatā jau 2002.gada 26.martā izdarītos ierakstus par A.T. kā īpašnieci, kas ir pretrunā ar Zemesgrāmatu likuma 1.pantu. Ierakstu dzēšana zemesgrāmatā iespējama vienīgi tad, ja attiecīgie darījumi atcelti uz tiesas sprieduma pamata, bet nevis šādā gadījumā, kad tiesa prasību par pirkuma līgumu atcelšanu noraidījusi. Tā kā minētie nekustamie īpašumi kā dāvanas nepastāv, tiesai nebija pamata piemērot Civillikuma 1927.panta noteikumus par apmierinājumu no dāvanas.

Senāts uzskata, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts, atbildētāju G. un G. G. un pēc A.T. pilnvarojuma A.D. iesniegtās kasācijas sūdzības noraidāmas.

Nav strīds par to, ka G.G. 2000.gada 3.oktobrī apņēmis samaksāt pēc tratas (pārvedu vekseļa) J.K. Ls 10415 līdz 2001.gada 31.martam, un, termiņam iestājoties, samaksa nav veikta.

Sakarā ar to, ka nekustamos īpašumus G.G. tika atdāvinājis G.G., 2002.gada 10.janvārī J.K. cēlis prasību par dāvinājumu līgumu atcelšanu, lai tiesiskā ceļā, novēršot

likumisko interešu aizskārumu, gūtu apmierinājumu, realizētu G.G. piederējušo nekustamo īpašumu vai tā daļu.

Civillikuma 1927.pantā noteiktas kreditora tiesības prasīt apmierinājumu no parādnieka dāvanas, ja parādnieks nespēj samaksāt parādus.

Civillikuma 1927.pants nosaka, ka manta atzīstama par dāvinātu tikai tiktāl, ciktāl no tās atvilkti dāvinātāja parādi. Tajā gadījumā, kad dāvinātājs nespēj samaksāt parādus, kuri viņam bijuši dāvināšanas laikā, ne vien viņa kreditori var prasīt sev apmierinājumu no viņa dāvanas, bet viņš pats var prasīt no apdāvinātā, lai no viņa dāvinātās mantas dod atpakaļ šo parādu samaksai vajadzīgo daļu. Noruna starp dāvinātāju un apdāvināto par to, ka pēdējais neatbild par pirmā parādiem, ir spēkā pret kreditoriem tikai tad, ja viņi tai piekrituši.

No prasības pieteikuma satura izriet, ka J.K. prasības pamats saistīts ar Civillikuma 1927.panta nosacījumu piemērošanu, tādēļ tiesa izšķīrusi strīdu atbilstoši celtās prasības pamatam un priekšmetam (prasības pieteikuma tekstā ir atsauce uz Civillikuma 1927.pantu).

Civillikuma 1927.panta izpratnē kreditoram ir tiesības prasīt apmierinājumu no dāvanas, neapstrīdot dāvinājuma līgumu.

J.K. kā kreditoram saņemt apmierinājumu no dāvanas nebija iespējams, jo G.G. dāvanā saņemtos nekustamos īpašumus 2002.gada 21.martā un 2002.gada 23.martā pārdevis A.T..

J.K. prasībā juridiska nozīme ir kreditora likumisko interešu aizsardzības un parādnieka rīcības ar mantu ierobežojumu tiesiskajam regulējumam. Izdodot vekseli (arī ratu) tiek nodibināta vekseļa devēja vekseltiesiskā saistība – pienākums samaksāt vekselī norādīto summu. Tādēļ G. un G.G. kasācijas sūdzībā norādītais, ka G.G. līdz 2001.gada 3.aprīlim bija neaprobežotas tiesības nekustamo īpašumu atdāvināšanā, neņemot vērā neizpildīto saistību J.K. Ls 10415 apmērā, ir nepareizs.

Apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka neprotestēts vekselis joprojām ir vekselis, un, neatkarīgi no vekseļa protestēšanas, vienīgi tiešais vekseļa parādnieks ir atbildīgs par vekseļa samaksu. Līdz ar to, atzīstot G.G. pastāvošo saistību pirms dāvinājuma līgumu noslēgšanas, tiesa pamatoti atzinusi G.G. rīcību – nekustamo īpašumu atdāvināšana neilgi pirms parāda atprasīšanas, pilnā apmērā esot nesegtam parādam uz parāda pieprasīšanas brīdi, kā izvairīšanos no saistību izpildes J.K..

Tiesa konstatējusi, ka G.G. zinājis par J.K. pret viņu un G.G. celto prasību, tādēļ, atsavinot minētos nekustamos īpašumus A.T., rīkojies ļaunprātīgi un pretēji Civillikuma

1.pantā esošajiem labas ticības principiem. G.G., zinot par J.K. pret viņu un G.G. iesniegto prasību, 2002.gada 2.martā tiesai tika lūdzis skatīt lietu bez viņa klātbūtnes (32.lpp.).

Tiesa Civillikuma 1055.pantu piemērojusi saistībā ar prāvas laikā notikušo nekustamo īpašumu pārdošanu A.T. pēc 2002.gada 21. un 23.martā noslēgtajiem trijiem pirkuma līgumiem, pamatojoties uz kuriem A.T. kā īpašnieci īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatās. Civillikuma 1055.pantā noteikts, ka par lietas atsavināšanu prāvas laikā katrs atbildētājs atbild tāpat kā ļaunticīgs valdītājs. Šajā gadījumā tiesa ir pamatoti atzinusi, ka īpašumu A.T. ieguvusi likumā noteiktajā formā, bet ar apgrūtinājumiem J.K. nesegta parāda apmērā.

Īpašuma iegūšana ir darbības vai notikuma rezultāts. Tiesa konstatējusi, ka G.G. kā dāvanu saņēmējs un valdītājs atbrīvojies prāvas laikā no dāvinājumiem, noslēdzot pirkuma līgumus, tādējādi liedzot J.K. vērst piedziņu uz A.T. šajā laikā iegūto nekustamo īpašumu. Pircējas A.T. maldīgs priekšstats par G.G. kā pārdevēja nolūkiem nedod pamatu saglabāt īpašuma tiesības A.T., jo viņas tiesības nevar būt plašākas par G.G. tiesībām un pienākumiem.

J.K. nav 2001.gada 21. un 23.martā noslēgto līgumu dalībnieks un nepretendē uz pirkuma līgumu priekšmetu. Pirkuma līguma spēkā esamība, tā atcelšana, pircēja un pārdevēja attiecības un labticīgums izvērtējams tiesai pēc attiecīgā līdzēja prasības saskaņā ar Civillikuma saistību daļas noteikumiem, tajā skaitā ievērojot Civillikuma 2006.pantā noteikto par labticību vai nelabticību. Šāda prasība nav iesniegta.

Atbildētājas A.T. pārstāvja A.D. kasācijas sūdzībā norādītais, ka tiesas spriedums ir pretrunīgs un tādēļ neatbilst Zemesgrāmatu likuma 1.pantam, pēc būtības ir deklaratīvs apgalvojums un neatbilst tiesas sprieduma motīviem un argumentācijai, kuru kopumā – kā daļā par prasības apmierināšanu, tā daļā par prasības noraidīšanu par pamatotu atzinis arī prasītājs J.K.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesas palātas 2005.gada 14.septembra spriedumu atstāt negrozītu, atbildētāju G.G. un G.G. un A.T. pārstāvja A.D. kasācijas sūdzības noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

M.Dudelis

senators	O.Druks-Jaunzemis
senators	I.Fridrihsons
senators	R.Namatēvs
senators	I.Z.Šepteris
senatore	E.Vernuša
senatore	M.Zāģere